

ОСОБЛИВОСТІ БУДІВНИЦТВА ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА УТРИМАННЯ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЮ БУДІВЕЛЬНИХ МАШИН І МЕХАНІЗМІВ

Л.П. Шацкова, к.е.н.

М.Є. Лазєєв, студент

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

Будівництво є одним з видів господарської діяльності, особливості здійснення якої має значний вплив на вибір способів, методів і процедур, які використовуються підприємствами у процесі управління своєю діяльністю. Вагомий внесок у розвиток теоретичних та практичних аспектів формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю на будівельних підприємствах зробили вчені: Гандзюк О.В., Задорожний З.В., Кірсанова В.В., Матієшин М.М., Мужевич Н.В., Римар Г.А. та інші [1-7]. Але питання щодо впливу особливостей будівництва на формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на утримання та експлуатацію будівельних машин і механізмів є недостатньо дослідженими.

Управління економічними процесами в рамках конкретного будівельного підприємства вимагає чіткого розуміння причинно-наслідкових зв'язків, умов і факторів їх формування. Це положення відноситься і до управління витратами на утримання та експлуатацію будівельних машин і механізмів. Тому необхідно визначити перелік особливостей будівництва та їх безпосередній вплив на формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління цими витратами.

Як одну з самих важливих особливостей будівництва виокремлюють тривалість періоду операційного циклу. Середня тривалість операційного циклу в будівельному виробництві може становити від декількох місяців до року, а у більш великих проектах може становити і декілька років. Використання будівельних машин та механізмів на об'єктах будівництва перебуває у прямої взаємозалежності з тривалістю циклу будівництва: чим довше триває процес будівництва, тим більші суми витрат на утримання та експлуатацію машин та механізмів. У більшості договорів будівельні підприємства зазначають статичний кошторис, який не має змінюватись протягом операційного циклу, у зв'язку з чим можуть виникнути додаткові статті витрат для підприємства, що має бути взято до уваги при плануванні та аналізі будівельних робіт. Також у зв'язку з великими термінами створення об'єкта будівництва можуть бути проблеми з ціновими розрахунками за матеріали, які використовуються при утриманні та експлуатації будівельних машин і механізмів. Тривалість операційного циклу будівництва впливає на величину фактичних витрат, а відповідно й на фінансовий результат діяльності будівельного підприємства, що пов'язано із впливом інфляційних процесів на подорожчання собівартості будівельно-монтажних робіт, в тому числі й витрат на утримання та експлуатацію будівельних машин і механізмів.

Другою також дуже значною особливістю будівельного виробництва є нерухомість об'єктів при рухомому характері роботи будівельних машин та механізмів. Так як специфіка будівельних підприємств вимагає їх бути мобільними, це призводить до значних витрат на транспортування будівельних машин і механізмів. Підприємство має перед початком проведення будівельних робіт підготувати будівельний майданчик та транспортувати туди необхідні будівельні машини та механізми. Слід звернути увагу, що по закінченні робочого

дня підприємство має або транспортувати будівельні машини і механізми назад до бази, або мати додаткові витрати на захист та спостереження за цими механізмами. Також дуже важливим фактором є те, що будівельні майданчики часто є дуже великими за територією, а іноді і можуть бути поділені на декілька секторів спеціального призначення, з чого витікають також додаткові витрати на транспортування будівельних машин та механізмів або спостереження за цілісністю машин та механізмів, що використовуються під час виконання робіт. Транспортування будівельних машин та механізмів та спостереження за ними складають досить питому вагу в витратах підприємства, що також має вплив на формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на утримання та експлуатацію будівельних машин і механізмів.

Серед інших особливостей будівельної діяльності також зазначають кліматичні умови, які напряму впливають на тривалість операційного циклу підприємства та виникнення простоїв будівельних машин та механізмів, що також можуть викликати додаткові витрати, серед них також можуть бути витрати у надзвичайних кліматичних умовах. Також у технічному плані може з'явитись потреба у паливі для низьких температур для виробничих машин та механізмів, у використанні деяких захисних або допоміжних механізмів у зв'язку з кліматичними умовами, які б підтримували стабільність проведення будівельної діяльності. У випадку погіршення погодних умов будівельні машини та механізми можуть не працювати або працювати з мінімальною віддачею, що потребує своєчасної фіксації простоїв для подальшого обчислювання втрат від простоїв будівельної техніки.

Індивідуальний та малосерійний характер будівельного виробництва впливає на то, що облік та аналіз витрат на утримання та експлуатацію машин і механізмів має вестись за кожним об'єктом, що має забезпечити точність віднесення відповідних витрат на той або інший об'єкт. Також це потребує розрахувати спочатку індивідуальні показники ефективності роботи будівельних машин та механізмів, а потім уже загальні.

Будівництво може здійснюватися господарським або підрядним способами, відповідно до цього використовується власна або залучена техніка, що суттєво впливає на формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на утримання та експлуатацію будівельних машин і механізмів. Якщо за господарським способом будівництва, при якому переважно, використовують власну техніку, облік витрат на утримання і експлуатацію будівельних машин та механізмів ведуть за відповідними статтями витрат, то за підрядним способом, при якому власна будівельна техніка, практично, не використовується, витрати на утримання і експлуатацію будівельних машин та механізмів важко виокремити із вартості будівельно-монтажних робіт, що зафіксована в актах виконаних робіт, переданих будівельному підприємству.

Витрати на утримання та експлуатацію будівельних машин і механізмів займають значну питому вагу у структурі виробничої собівартості об'єкта будівництва, що потребує необхідності їх окремого обліку та використання спеціальних методів розподілу. Ця особливість проігнорована Методичними рекомендаціями № 573 [8], оскільки витрати на утримання і експлуатацію будівельних машин і механізмів у номенклатурі калькуляційних статей віднесені до складу статті «Інші прямі витрати».

У будівництві об'єктів водночас можуть брати участь кілька будівельних підприємств, що створюють окремі конструктивні елементи або виконують спеціалізовані роботи. Формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на утримання та експлуатацію будівельних машин і механізмів відрізняється у загально

будівельних і спеціалізованих підприємствах, також на її формування впливає форма організації експлуатації будівельних машин та механізмів.

Отже, будівництво має галузеві особливості, які суттєво впливають на формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління витратами на утримання та експлуатацію будівельних машин і механізмів, серед яких можна виділити: тривалість циклу будівництва; нерухомість об'єктів при рухомому характері роботи будівельних машин та механізмів; залежність від природних факторів; індивідуальний та малосерійний характер виробництва; спосіб здійснення будівництва; участь у будівництві багатьох учасників; організаційна форма експлуатації будівельних машин і механізмів. Формування системи обліково-аналітичного забезпечення із врахуванням галузевих особливостей діяльності будівельних підприємств має забезпечити оптимізацію витрат на утримання та експлуатацію будівельних машин і механізмів підприємства та сприятиме підвищенню ефективності будівельної діяльності. Напрямом подальших досліджень є склад витрат на утримання та експлуатацію будівельних машин і механізмів підприємства, який постійно змінюється під впливом часу, суспільно-економічних факторів, розробок та нововведень практиків.

Література:

1. Гандзюк О.В. Ключові аспекти формування облікової політики будівельними підприємствами / О.В. Гандзюк // Причорноморські економічні студії. – Випуск 15. – 2017. – С. 212-215.
2. Задорожний З.В. Внутрішньогосподарський облік у будівництві : [моногр.] / З.В. Задорожний – Тернопіль : Економічна думка, 2006 – 347 с.
3. Кірсанова В.В. Особливості формування облікової політики будівельного підприємства / В.В. Кірсанова, Т.Ю. Кодимська // Обліково-аналітичне забезпечення інноваційної трансформації економіки України: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ.інтернет-конф. (21-25 травня 2013р.) – Одеса: ОНПУ, 2013. – С. 93-96.
4. Кірсанова В.В. Обліково-аналітичні інструменти управління реальними інвестиціями в процесі інноваційного розвитку промислових підприємств : [моногр.] / В.В. Кірсанова, Л.О. Волощук, С.В. Філіппова. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2015. – 198 с.
5. Матієшин М.М. Сутність обліково-аналітичного забезпечення процесу експлуатації основних засобів будівельних підприємств / М.М. Матієшин // Вісник Прикарпатського університету. Економіка. – 2014. – Випуск X. – С. 106-112.
6. Мужевич Н.В. Принципи формування інформації про витрати на використання будівельної техніки / Н.В. Мужевич // Актуальні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. молодих науковців, асп., здобувачів та студ. (18 грудня 2009 р.). Ч. 2. – Луцьк : РВВ Луцького нац. техн. ун-ту, 2009. – С. 269-273.
7. Римар Г.А. Специфіка формування витрат у будівництві // Економічний аналіз : Зб. наук. праць кафедри економічного аналізу. / Г.А. Римар. – Тернопіль : Випуск 6. – 2010. – С. 309-313.
8. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт від 31.12.2010 р. № 573 : Наказ Міністерства регіонального розвитку та будівництва України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://msmeta.com.ua/file/Metoduchni%20rekomendazii.pdf>.